

ANTRACT

de

Sidonia Drăgușanu

— Dumitale ce fel de piese îți plac, tovarășe? a fost luat prin surprindere, în foaier, unul dintre spectatori, de către un semivîrstnic, prevăzută însă cu stilou și carnețel.

Înainte ca cel interpelat să-și revină din vizibila intimidare provocată de nepusă-masă seminarizare — semivîrstnicul, cu stiloul nervos l-a prevenit: — Să nu-mi răspunzi cum au răspuns cel puțin douăzeci de autori dramatici: „Îmi plac piesele bune, adică ale mele și eventual și ale altora, indiferent de categorie: grea, cocoșă, pană de soim, sau muscă“. Pentru că la drept vorbind, ce înseamnă o piesă bună? Cea care place criticilor, sau cea care place publicului? Cum problema nu a fost încă rezolvată, găsește, te rog, alt mod de a te exprima!“

— Mie, îmi plac piesele frumoase! Nu vă impaciențați, spun imediat ce înțeleg eu prin piese frumoase. Exact acelea în care autorul nu se ambiționează cu tot dinadinsul să mă convingă că în fiecare din noi colcăie instinctele cele mai bestiale, că în fiecare din noi zace crima nesăvârșită încă; simțem cu toții, într-un fel sau altul, niște alienați mintali și moral, și nu mai există nici o salvare. Știu, știu, se poartă la nebunie, nebunia. Sînt la modă atrocele, sordidul, morbidul, abjectul, oribilul — în numele complexității sufletului contemporan! Mie îmi place... din contra: să văd măcar, acolo, pe scenă, că cineva, integritatea morală și mintală, eventual, cu sentimentele nobile, generoase, ideile înalte, au câștigat

de cauză! Îmi este necesar mie, spectator, ca să nu-mi vină direct de la teatru, să mă pun la orizontală pe șina tramvaiului — să plec cu concluzia sau măcar cu iluzia că cei buni nu sînt devorați pe nerăsuflăte de cei răi, care sînt apoi explicați cu atîta înțelegere și bunăvoință! Fiindcă și asta e la modă: ticălosul, nemernicul, perversul, ucigașul, să fie sondat în toate străfundurile și ungherele complicatului, dar și delicatului său suflet — de fapt! Parol, nu mai vreau, m-am săturat, să mi se tot explice în piese, în romane, în nuvele, că omul este plin de contradicții: uite, vreau lux; vreau un om ceva mai liniar — mai limpede, cu discernămint, să nu se încurce atîta între bine și rău!

S-a mai băgat cineva în vorbă: — Știii ce a spus Jules Claretie, despre Dumas-tatăl? Urmează citat: — „S-a spus că Dumas a reușit să amuze trei sau patru generații! Dar el a făcut mult mai mult; le-a consolată. A descris o umanitate, poate mai generoasă decît este. Dar nu-i faceți o culpă; a zăgrăvit această umanitate după propria sa imagine“. Iar Gustave Flaubert se întreba tot cu referință la Dumas-tatăl: „Care este scopul său? De a schimba specia umană sau de a scrie lucruri frumoase? Sau de a fi depozitarul acestor lucruri?“.

Theophile Gautier i-a scris lui Dumas: „Pe măsură ce intri tot mai adînc în viață, cazii tot mai adînc într-o mortală tristete din care însă dumneata reușești să scii comedii.

— Nu văd unde vrei să ajungi, s-a zăbrilit stiloul. Să se scrie doar piese de teatru cu zine și cu feți frumoși?

— Nu, nu: neapărat și cu balauri! Dar paloșul viteazului să-i taie capul, capetele — cele șapte ori nouă — câte or fi! Este cumplit, altminteri, să acceptăm ideea că vom fi cu toții înghițiți de balauri.

— Bine, bine, dar...

— O mică completare — s-a rugat frumos primul interviuat. Știii, Richelieu, da, chiar el în persoană, a protestat împotriva Cid-ului lui Corneille, recunoscînd că din punct de vedere dramatic este o capodoperă... Dar din punct de vedere moral și social o monstruoziitate. Ce fel de societate — se întreba Richelieu — ați dori să se fondeze, cu fiice care se mărită cu ucigașii taților lor? Cu șefi de armată care își sacrifică patria, dacă nu sînt înbuși de amantele lor? Construiește, poete, eroi vrednici de a fi imitați“.

Știii, desigur, Corneille a conceput atunci Horace, antiteza Cid-ului.

— Bine, bine, dar să țiticez și eu pe Saint-Beuve: „Dacă amuzi, nu ești respectat. Plictisul are prioritate“...

— N-am spus nici o clișă, că negreșit trebuie să amuzi... Pe cuvînt, că n-am spus-o! De ce vrei să mă umilești?

— Aha! Aha! (rîdea cam prea tare stiloul) și a continuat: „Fiindcă dumneata te-ai sprijinit pe Dumas-tatăl, eu îmi voi propti umărul pe Dumas-fiul... Chestie de generație! Iată cîvințele lui: „Nu-mi aduceți fecioare la piesele mele de teatru. Le respect prea mult pentru a le sili să audă tot ce am eu de spus; dar în același timp îmi respect, prea mult arta mea, pentru a o reduce la ceea ce doar fecioarele pot auzi!“.

Stiloul o adusesse prea bine din condei! Și tocmai cînd se terminase pauza, ca să ne lase fără replică! Uai! Si fără concluzie!